

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

Мета і завдання заняття: розглянути поняття кластерів, їх географічні масштаби та етапи функціонування; ознайомитися з галузевими напрямками кластеризації економіки провідних країн; охарактеризувати етапи становлення концепції міжнародної конкурентоспроможності регіону.

План

1. Регіони як самостійні учасники глобальних конкурентних відносин.
2. Сутність кластерів: їх географічні масштаби та етапи функціонування.
3. Становлення концепції міжнародної конкурентоспроможності регіону.

Основні терміни і поняття:

Кластер, конкурентна перевага, ланцюжок цінностей, глобалізація, географічна концентрація, фактори виробництва, локальна стратегія, глобальна стратегія, спорідненні і підтримуючі галузі, інтернаціоналізація, альянси, дислокація підприємства.

Методичні рекомендації

При опрацюванні першого питання студент має звернути увагу на те, що економічна глобалізація як провідна тенденція розвитку світового господарства не тільки не заперечує, а навіть каталізує динаміку розвитку окремих регіонів і підвищує їх роль у національних та світогосподарських економічних процесах. Потрібно пояснити, чому дедалі частіше регіони аналізуються як самостійні учасники міжнародних конкурентних відносин, і які виділяють чинники, що обґрунтовують необхідність розробки концепції міжнародної конкурентоспроможності національного регіону.

Розкриття другого питання вимагає від студента дати чітке визначення поняття «кластер», спираючись на теоретико-методологічні напрацювання вітчизняних і зарубіжних вчених. Необхідно розглянути сутність кластерів, географічні масштаби кластерів. Важливо приділити увагу дослідженню етапів функціонування кластерів та конкурентним перевагам кластерів. На завершення питання потрібно з'ясувати шляхи впливу кластерів на конкурентну боротьбу.

В третьому питанні теми потрібно розкрити особливості становлення концепції міжнародної конкурентоспроможності регіону. При цьому важливо виділити етапи розвитку процесу становлення концепції міжнародної конкурентоспроможності національних регіонів, протягом яких формувалися такі три напрями її розвитку, що аналізували регіон як центр експортної спеціалізації; джерело збільшення прибутків; епіцентр акумуляції знань. Основним критерієм систематизації теорій регіонального розвитку є ідентифікація чинників локальної динаміки: від факторних переваг (перший етап) через розвиток міжнародних конкурентних переваг (другий етап) до забезпечення довгострокового інноваційного лідерства регіону у глобальному економічному просторі (третій етап). Необхідно наголосити на певній умовності даної класифікації, оскільки всі три напрями концепції міжнародної

конкурентоспроможності регіону формувалися не еволюційно, послідовно змінюючись, а паралельно, здійснюючи взаємний вплив та логічно доповнюючи один одного.

Запитання і завдання для обговорення

1. Що таке кластер? Які форми він може набувати?
2. Які етапи проходить кластер у процесі свого формування? У чому їх суть?
3. Яким чином кластери впливають на міжнародну/національну конкурентну боротьбу? Наведіть приклади.
4. Які особливості має кластер у державах з перехідною економікою?
5. Яким чином розташування фірми впливає на її роль у світовій економіці?
6. Який вплив мають стратегічні альянси на глобальну економічну ситуацію?
7. На основі яких факторів приймається рішення про територіальне розміщення підприємства?
8. Які основні характеристики кластера у виробництві?
9. Які переваги має кластерний метод організації?
10. Які особливості має конкуренція на локальних ринках?

Питання для поглибленого вивчення

1. Кластерна модель інноваційного розвитку регіонів України.
2. Конкурентоспроможність регіонів як передумова зростання конкурентоспроможності країни в контекств євроінтеграції.

Приведіть у відповідність терміни та їх визначення.

<i>Термін</i>	<i>Визначення</i>
1. Глобалізація	А) комерційна чи некомерційна організація (підприємство), заснована у визначеній організаційно-правовій формі (спільного підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерного товариства, асоціації, фонду, установи), що має статус юридичної особи і сприяє формуванню інноваційного середовища.
2. Конфігурація	Б) акцентує увагу на тому, в якій мірі розгалужені види діяльності координуються в мережі або залишаються автономними, тобто пристосованими до місцевих обставин
3. Кластер	В) процес універсалізації, становлення єдиних для всієї планети Земля структур, зв'язків і відносин в різних сферах життєдіяльності
4. Бізнес інкубатор	Г) союз між державами для досягнення спільних цілей у певний час; об'єднання окремих осіб, політичних партій, громадських організацій на основі договірних зобов'язань.
5. Етап зародження кластеру	Д) процес усунення митних та інших бар'єрів, що традиційно існували між країнами
6. Інтернаціоналізація	Е) група географічно близьких взаємопов'язаних компаній (постачальники і виробники) і пов'язаних з ними організацій (освітні заклади, органи державного управління, інформаційні компанії) у певній сфері, які характеризуються спільністю діяльності та взаємодоповнюють одна одну

7. Альянс	Є) поєднання компаній у одне ціле і створення нових компаній
8. Координація	Ж) структура, що спеціалізується на створенні умов для ефективної діяльності інноваційних фірм, які реалізують оригінальні науково-технічні проекти
9. Технологічний парк	З) акцентує увагу на тому, де розміщується кожний із видів діяльності в ланцюжку цінностей відповідної фірми
10. Інтеграція	К) процес адаптації продукту, такого як програмне або апаратне забезпечення, до мовних і культурних особливостей регіону (регіонів), відмінного від того, в якому розроблявся продукт

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Поняття „кластеризація” вперше з’явилося у 50-х роках минулого століття в промисловій сфері.
2. Як правило, кластери функціонують лише в умовах розвинутої економіки.
3. Важливість кластерів зменшується з ускладненням конкуренції, кількість кластерів постійно знижується з розвитком економіки.
4. Координування методів технологій і рішень, пов’язаних з об’ємами продукції, що випускається по більшості розгалужених видів діяльності, підвищує ряд потенційних конкурентних переваг.
5. Рішення про розміщення підприємств приймається на основі обліку цілого ряду факторів, які необхідно враховувати як на макро- так і мікрорівні.

Практичне завдання

1. Співставте основні галузеві напрями кластеризації економіки з відповідними країнами:
  - 1) Легка промисловість;
  - 2) Енергетика;
  - 3) Будівництво;
  - 4) Біотехнології та біоресурси;
  - 5) Охорона здоров'я;
  - 6) Фармацевтика та косметика.
  - А) Швеція, Данія, Швейцарія, Нідерланди;
  - Б) Данія, Швеція, Франція, Італія, Німеччина;
  - В) Фінляндія;
  - Г) Фінляндія, Бельгія, Нідерланди;
  - Д) Норвегія, Фінляндія;
  - Е) Нідерланди, Франція, Німеччина, Велика Британія, Норвегія.
2. Охарактеризуйте будь-який український регіональний кластер за такими критеріями: рік заснування; спеціалізація кластеру (кластерів); які установи та підприємства об’єднані кластером; основні функції; вплив на суспільство та економіку в цілому.